

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/28125-1
Saksbehandler Linn Øysæd Gyland

Utvalg	Møtedato
Ungdommens fylkesutvalg 2025	04.09.2025
Hovedutvalg for utdanning og folkehelse	17.09.2025

Høringssvar til høring om arealnormer, utforming og bruk av kompenserende tiltak på uteområder i skoler

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Hovedutvalg for utdanning og folkehelse støtter følgende anbefalinger:

Anbefaling 1: Skolens uteområde bør utformes med et variert innhold.

Anbefaling 2: Skolens uteområde bør ha en minimumsnorm på 30 m² per elev i urbane områder og 50 m² per elev i rurale områder.

Anbefaling 3: Det bør avsettes tilstrekkelig areal på skolens uteområde, og bruk av kompenserende tiltak ved mindre areal bør som hovedregel unngås

Anbefaling 4: Anbefalingene bør ligge som en del av veilederen under kapittelet «Miljø og helsekrav til virksomheter § 4» eller være et eget produkt.

Vedlegg

Høring- Forslag til endringer i veiledning om arealnormer, utforming av uteområder og kompenserende tiltak ved for lite areal.

Notat-kunnskapsgrunnlag-Arealnormer, utforming og bruk av kompenserende tiltak på uteområder i skoler

Utkast til anbefalingene i kapittelet «Miljø- og helsekrav til virksomheter § 4»

Sammendrag

Helsedirektoratet har kommet med anbefalinger knyttet til uteområder i skoler. Bakgrunnen for dette er en kunnskapsoppsummering gjennomført av Norges miljø og biovitenskaplige universitet (NMBU). Dette gjelder spesielt anbefaling om arealnormer, utforming og kompenserende tiltak. Agder fylkeskommune støtter helsedirektoratets forslag til anbefalinger og anbefaler at disse foreligger som en del av veilederen.

Saksopplysninger

Høringen gjelder uteområder i skoler og tre anbefalinger i veilederen «Helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger». Helsedirektoratet ønsker innspill på de tre anbefalingene og på om anbefalingene bør ligge som en del av veilederen under kapittelet «Miljø og helsekrav til virksomheter § 4» eller være et eget produkt.

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger ble revidert i 2023 med tilhørende ny veileder. Helsedirektoratet har etter en kunnskapsoppsummering gjennomført av Norges miljø og biovitenskaplige universitet (NMBU) vurdert at det har vært behov for grundigere vurderinger av anbefalinger knyttet til uteområder i skoler. Dette gjelder spesielt anbefaling om arealnormer, utforming og kompenserende tiltak.

Veilederen retter seg primært mot barnehagen og skolens eier, elever, ansatte og foreldre, men også tilsynsmyndigheten og andre med ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold av barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Helsedirektoratet anbefaler følgende:

Anbefaling 1: Skolens uteområde bør utformes med et variert innhold.

Anbefaling 2: Skolens uteområde bør ha en minimumsnorm på 30 m² per elev i urbane områder og 50 m² per elev i rurale områder.

Anbefaling 3: Det bør avsettes tilstrekkelig areal på skolens uteområde, og bruk av kompenserende tiltak ved mindre areal bør som hovedregel unngås.

Vurderinger

Skolene samler et mangfold av barn, unge og deres familier. Dette gir unike muligheter for tidlig innsats rettet mot barn og unge for å fremme god helse, læring og trivsel, samt å utjevne sosiale forskjeller. Skolens uteområder er viktige fristeder for barn og unge, både i skoletiden og på fritiden.

I en tid der mange ikke er tilstrekkelig fysisk aktive i hverdagen, spiller disse områdene en sentral rolle. Aktivitet i friminuttene kan alene bidra med 40–50 % av det anbefalte daglige aktivitetsnivået. Bevegelse i løpet av skoledagen styrker oppmerksomhet, konsentrasjon og skoleprestasjoner og er viktig for helse, utvikling og læring. De siste årene har det vært økt fokus på å ta i bruk skolens uteområder i undervisningen.

Skolegårdene fungerer også som viktige sosiale møteplasser, der barn og unge utvikler ferdigheter gjennom lek og samhandling. Uteområdene er ikke bare til for skolen, de brukes også flittig i fritiden, og gir trygge arenaer for aktivitet og fellesskap utenfor skoletiden.

Flere undersøkelser viser negativ utvikling når det kommer til elevers læringsresultater, trivsel og motivasjon, samt skolemiljø. I lys av de negative trendene og de nye læreplanene la regjeringen frem den nye stortingsmeldingen Meld. St.34 (2023-2024) En mer praktisk skole. Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5. og 10.trinn. Meldingen viser en tydelig retning for norsk skole med en mer praktisk og aktiv skolehverdag. Tiltak i

uteområdene kan ha stor effekt på folkehelsen og på gjennomføring av videregående opplæring.

I tillegg har kvaliteter ved uteområdene stor samfunnsøkonomisk verdi som økosystemtjenester, ved å forbedre vegetasjon, luftkvalitet og biomangfold. Grønne kvaliteter kan fremme fysisk aktivitet, beskytte mot støy, luftforurensning og UV-stråling, samt fungere som en kognitiv og mental buffer.

I arealplanlegging og detaljutforming er det vanlig å anvende ulike former for arealnormer for å sikre sentrale minimumskvaliteter på bebyggelse og uteområder. En norsk studie viser at tallfestede normer har betydning for boligkvalitet, og sikrer at en viss arealstørrelse blir ivaretatt. Dette kan tyde på at tallfestede normer får gjennomslag. I rapporten peker NMBU på at det stort sett er bred oppslutning i kommuner om at arealnormer er ønskelig.

Anbefaling 1: Skolens uteområde bør utformes med et variert innhold

God utforming legger til rette for de mange rollene uteområdet skal fylle: En arena for fysisk aktivitet og lek, sosialt samvær, undervisning og kontakt med natur. En bevisst utforming kan stimulere til fysisk aktivitet, som er viktig for barns utvikling, helse, og skoleprestasjoner, og utgjøre en betydelig andel av anbefalt daglig aktivitet. Videre er uteområdet en viktig pedagogisk ressurs i en stadig mer praktisk og utforskende skole, og tilgang til varierte naturelementer har vist seg å ha positive effekter på barns konsentrasjon og aktivitetsnivå.

Kunnskapsoppsummeringen (NMBU, 2019) viser at variert innhold og utforming har stor betydning. Mange nok og varierte funksjoner innbyr til allsidig bruk der flere kan delta.

Anbefaling 2: Skolens uteområde bør ha en minimumsnorm på 30 m² per elev i urbane områder og 50 m² per elev i rurale områder.

Anbefalingen gjelder netto tilgjengelig bruksareal for elevene, det vil si tomtens areal med fratrekk for bygninger, parkeringsplasser og annet trafikkareal. Arealer som ikke er egnet til opphold og lek, søppelkasser eller sykkelstativ, skal ikke medregnes.

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 4 stiller krav til at uteområder skal være utformet slik at de fremmer helse, trivsel, lek og læring for elevene. Dette forutsetter tilstrekkelig areal for å romme viktige kvaliteter som naturelementer, variert terreng og ulike funksjoner tilpasset alle elever.

Kartleggingsrapporten indikerer at 30 m² kan være en nedre grense for å ivareta viktige kvaliteter, men viser også at mindre areal ofte medfører lavere kvalitet og mindre natur. En differensiert norm på 50 m² (ruralt) og 30 m² (urbant) anerkjenner realitetene i byene, samtidig som den opprettholder en best mulig standard der det er mulig og sikrer et minimumsnivå basert på oppdatert kunnskap for å støtte skolens sentrale rolle i folkehelsearbeidet og uteområdenes mange funksjoner.

Anbefaling 3: Det bør avsettes tilstrekkelig areal på skolens uteområde, og bruk av kompenserende tiltak ved mindre areal bør som hovedregel unngås

Dersom skolens uteområde er mindre enn anbefalt arealnorm (50 m² per elev ruralt, 30 m² per elev urbant), og det vurderes at uteområdet ikke oppfyller forskriftens krav til et helsefremmende miljø, må det iverksettes kompenserende tiltak. Tiltakene må kunne dokumenteres og vurderes helhetlig opp mot forskriftens krav.

Eksempler på bruk av kompenserende tiltak kan være bruk av tilleggsarealer, takterrasser og organisatoriske tiltak.

Kunnskapsoppsummeringen (NMBU, 2019) beskriver bruk av tilleggsarealer, uteområde på tak eller organisatoriske tiltak som mulige kompenserende tiltak. Den peker imidlertid på klare utfordringer. Takløsninger har mer utbredt bruk av gummiasfalt og mindre naturinnslag. Videre viser den til at takløsninger kan redusere utetid, er mindre

tilgjengelige og derfor ikke er en fullgod erstatning for uteområder på bakken. Økt kvalitet som kompensasjon for mindre areal er vanskelig å ivareta, da mindre areal ofte medfører redusert kvalitet og mindre naturinnslag.

Kompenserende tiltak er derfor nødløsninger som krever grundig vurdering og dokumentasjon for å sikre at forskriftens krav, samt de mange viktige funksjonene skolens uteområder skal fylle, ivaretas

Anbefaling 4: Anbefalingene bør ligge som en del av veilederen under kapittelet «Miljø og helsekrav til virksomheter § 4».

Det er viktig at også de som driver overordnet planlegging i kommunene kjenner til disse anbefalingene. Godkjenningsordningen av skoler og barnehager (Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger) bidrar til at dette ivaretas. Det synes derfor mest praktisk å samle anbefalingene i veilederen.

Regionplan Agder 2030

Saken er relevant for hovedmålet om å utvikle Agder til en bærekraftig region med gode levekår. En av levekårsindikatorene vi måles på er gjennomføringsgraden i våre videregående skoler. Denne gjennomføringsgraden er i stor grad styrt av hvordan barn og unge har det, trives og utvikler seg gjennom grunnskolen. Saken påvirker barn og unge i stor grad.

Saken understøtter også Regional plan for fysisk aktive liv i Agder ved å fremheve betydningen av gode skolegårder som inkluderende møteplasser som stimulerer til daglig fysisk aktivitet, sosialt samvær og trivsel for barn og unge.

Økonomiske konsekvenser

Saken har ingen direkte konsekvenser for fylkeskommunens økonomi.

Konklusjon

Agder fylkeskommune gir sin tilslutning til anbefalingene i kunnskapsgrunnlaget:

Anbefaling 1: Skolens uteområde bør utformes med et variert innhold.

Anbefaling 2: Skolens uteområde bør ha en minimumsnorm på 30 m² per elev i urbane områder og 50 m² per elev i rurale områder.

Anbefaling 3: Det bør avsettes tilstrekkelig areal på skolens uteområde, og bruk av kompenserende tiltak ved mindre areal bør som hovedregel unngås

Anbefaling 4: Anbefalingene bør ligge som en del av veilederen under kapittelet «Miljø og helsekrav til virksomheter § 4» eller være et eget produkt.

Kristiansand, 25.08.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør